

A multilaterális és bilaterális fejlesztési bankok klímavédelemmel összefüggő pénzügyi eszközszerének átfogó bemutatása¹

Comprehensive Overview of the Climate Protection Financial Instruments of Multilateral and Bilateral Development Banks

Eperjesi Zoltán

https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2023.2.6

Összefoglaló: A multilaterális fejlesztési pénzügyi intézetek hiánypótló és multiplikatív szerepet töltenek be a világgazdaságban. Közülük a diszparitásos modell alapján működők – mint a Világbank, az Ázsiai Fejlesztési Bank, az Afrikai Fejlesztési Bank – a legkevésbé fejlett államok esetében sokszor a gazdasági és szociális kohéziót elősegítő projektek csaknem kizárólagos finanszírozói. A paritásos modell alapján tevékenykedők – például az Európai Beruházási Bank és az Északi Beruházási Bank – mindenekelőtt a saját tagállamaikban megvalósuló hasonló beruházásokat támogatják pénzügyileg. Az európai bilaterális fejlesztési bankok ugyanilyen fontos, üzletgeneráló feladatot látnak el a fejlődő országok gazdasági életében. A beruházásaik ösztönzőleg hatnak a kül- és belföldi magánvállalkozásokra, így multiplikatív szerepet töltenek be az adott fejlődő állam gazdaságában. Am valamennyi multi- és bilaterális fejlesztési pénzügyi intézet kapcsán érzékelhető a nagyfokú strukturális változás, a klímabankká történő átalakulás. E bankok deklarált célja, hogy komoly finanszírozó szerepet töltsenek be az igazságos átmenet biztosításában azon régiók számára, amelyeket a leginkább sújtanak az éghajlatbarát és környezeti szempontból fenntartható gazdaság érdekében hozott intézkedések.

Kulcsszavak: multilaterális és bilaterális fejlesztési pénzügyi intézetek, klímabank, igazságos átmenet, párizsi megállapodás, a klímaalkalmazkodást és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését célzó beruházások, megújuló energiaforrások

Abstract: *The multilateral development financial institutions play a supplementary and multiplication role in the world economy. Multilateral development banks working upon the disparity model – like the World Bank Group, the Asian Development Bank, the African Development Bank – function as almost the exclusive financial institution financing the economic and social cohesion in the*

least developed countries. Those ones that operate on the parity model – like the European Investment Bank and the Nordic Investment Bank – finance decisively their own member states. The European bilateral development financial institutions play similar as well as business-generating role in the economies of the developing countries. Their investments stimulate the domestic and foreign private companies to invest, so those banks work as multipliers. We can realize a crucial structural transformation process to a climate bank almost in all of the multi- and bilateral development banks. Their declared goal is to finance the just transition in those regions that are mostly hit by the measures made for a climate friendly sustainable economy.

Keywords: *multilateral and bilateral financial institutions, climate bank, just transition for all, Paris Agreement, climate adaptation and mitigation finance, renewable energy sources*

Bevezetés

A multilaterális fejlesztési pénzintézetek olyan, nemzetállamok által alapított, de nemzetek feletti szervezetek, amelyek részvényesei maguk az adott országok. A meghatározó közös feladatuk a tagállamai gazdasági és társadalmi fejlődésének az elősegítése a projektfinanszírozásaikon keresztül. A tanulmányom azon a hipotézisen alapul, hogy a multilaterális fejlesztési bankok egyértelműen katalizátorszerepet töltenek be a klímavédelmi finanszírozások, valamint a zökkenőmentes technológiai átállást biztosító igazságos átmenet (*just transition*) területén. Az Európai Unióban (pl. Lengyelországban és Csehországban) található szénbányák és a kapcsolódó ipari létesítmények az orosz–ukrán háború miatt ideiglenesen megakasztott bezárására időben fel kell készülni, hogy elkerülhetővé váljanak az 1990-es évek elején, a politikai és gazdasági rendszerváltás idején Kelet-Közép-Európa országainak bizonyos nehézipari régióiban kimagasló munkanélküliséget és elvándorlást okozó gazdasági-strukturális átalakítások. Az új gazdasági telephelyek kialakításának, továbbá a munkaerő átképzésének a pénzügyi támogatásában is komoly feladat hárul mind a multilaterális, mind a hazai fejlesztési bankokra. Az előbbieket jelentős szerepet töltenek be a nemzetközi tőkepiacokon, ahol a különböző finanszírozásaikhoz szükséges forrásokat szerzik be. Közülük is meghatározó jelentőséggel bír a Világbank-csoport (*World Bank Group*, WBG), az Európai Beruházási Bank (*European Investment Bank*, EIB), az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (*European Bank for Reconstruction and Development*, EBRD), az Afrikai Fejlesztési Bank (*African Development Bank*, AfDB), az Ázsiai Fejlesztési Bank (*Asian Development Bank*, ADB), az Ázsiai Infrastrukturális Fejlesztési Bank (*Asian Infrastructure Investment Bank*, AIIB), az Iszlám Fejlesztési Bank (*Islamic Development Bank*, IsDB), az Amerika-közi Fejlesztési Bankcsoport (*Inter-American Development Bank Group*, IDBG), valamint az Új Fejlesztési Bank

(*New Development Bank*, NDB).² Az EIB egyenesen az Európai Unió klímabankjaként aposztrofálja magát.

A multilaterális fejlesztési bankok (MFB) kiemelkedő szerepet játszanak a fejlődő országok klímavédelmi és károsanyag-kibocsátást csökkentő beruházásainak a finanszírozásában, s éppen mostanában változtatják meg az országbesorolásra vonatkozó metodológiájukat. A Világbank négy jövedelmi csoportra osztja a világ gazdaságait, és az országok besorolásának az alapját az egy főre eső (amerikai dollárban számított) bruttó nemzeti jövedelem (*Gross National Income*, GNI) képezi, amelyet minden évben felülvizsgálunk. Ez utóbbira azért van szükség, mert az egyes országok gazdasági növekedése, inflációja, valutájának az árfolyama, valamint a népesség növekedése egyaránt befolyásolja a GNI alakulását (1. táblázat).

1. táblázat³

A Világbank által az egy főre eső GNI alapján meghatározott jövedelmi csoportok (2021. július)

Országcsoport	Az egy főre eső GNI mértéke
Alacsony jövedelmű országok	kevesebb, mint 1.046 USD
Alsó középjövedelmű országok	1.046–4.095 USD között
Felső közép jövedelmű országok	4.095–12.695 USD között
Magas jövedelmű országok	12.695 USD felett

Az alacsony jövedelmű országok közé tartozik például Afganisztán (500 USD), Eritrea (600 USD), Etiópia (890 USD). Haiti és Tádzsikisztán a maga 1.250, illetve 1.060 dolláros egy főre eső GNI-jével az alsó középjövedelmű országok csoportjába tartozik. Mauritius (10.230 USD) és Románia (12.570 USD) felső középjövedelműnek számít. A magas jövedelmű országok csoportjába tartozik pl. Horvátország (14.190 USD), Magyarország (16.010 USD), Németország (47.060 USD) és Dánia (63.070 USD).

A BRICS-országok (Brazília, Oroszország, India, Kína, a Dél-afrikai Köztársaság) által alapított Új Fejlesztési Bank kivételével valamennyi multilaterális fejlesztési pénzügyi intézet összeállította már a 2020-at követő időszakra vonatkozó klímafinanszírozási tervét. Az új célszámok alapján megállapítható, hogy a vonatkozó projektek pénzügyi támogatása továbbra is a legfőbb célkitűzéseik közé tartoznak. A 2. táblázatból jól kiolvasható, hogy valamennyien azt tervezik, hogy a 2020 és 2025 közötti időszakban a jóváhagyandó hitelek 30-70 százalékát különböző klímavédelmi projektek megvalósítására fordítják.

2. táblázat⁴

Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásokra vonatkozó célkitűzései

MFB	2020. évi célkitűzések	2020 utáni időszakot érintő célkitűzések
Afrikai Fejlesztési Bank	a jóváhagyott hitelügyletek 40%-a	legalább 25 milliárd USD 2020 és 2025 között
Ázsiai Fejlesztési Bank	6 milliárd dollár 2020-ban	80 milliárd dollár 2019 és 2030 között; az egyes projektek 75%-a
Ázsiai Infrastrukturális Fejlesztési Bank	n. a.	2025-ig a kihelyezett hitelek 50%-a (éves szinten 10 milliárd dollár elérése a cél)
Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank	20 milliárd dolláros összeg 2016 és 2020 között	a kötelezettségvállalások 50%-a klímavédelmi finanszírozásokra irányul 2025-ig
Európai Beruházási Bank	20 milliárd dollár 2016 és 2020 között; a hitelkihelyezések legalább 25%-a	2025-re a banki finanszírozások 50%-át a klímavédelem szolgálatába állítják; 1000 trillió eurós összeget bocsátanak 2021 és 2030 között a klímavédelem finanszírozására
Iszlám Fejlesztési Bank	n. a.	2025-re az éves finanszírozások 35%-a a klímavédelmet szolgálja
Amerika-közi Fejlesztési Bank	2020-ra a kötelezettségvállalások 25-30%-a	2021–2024 között a finanszírozások legalább 30%-a a klímavédelmet szolgálja
Új Fejlesztési Bank	n. a.	n. a.
Világbank-csoport	2020-ig az éves kötelezettségvállalások 20%-a	2021–2025 között a kötelezettségvállalások 35%-a

A multilaterális fejlesztési bankok klímaváltozás elleni finanszírozásainak csoportosítása

A következőkben a multilaterális fejlesztési bankok klímaváltozás elleni finanszírozásainak egyrészt az üvegházhatású gázok kibocsátásának a csökkentésére, másrészt a környezetvédelmi adaptációra irányuló támogatás szerinti bontását ismertetem. Először azonban definiálni kell a két finanszírozási csoportot. Az üvegházhatású gázok csökkentésének a célja, hogy stabilizálni lehessen a

klímarendszert, de legalább tartani a párizsi megállapodásban rögzített hosszú távú hőmérsékleti célokat. „A megállapodásban előírtaknak megfelelően az EU 2020 vége előtt benyújtotta hosszú távú kibocsátáscsökkentési *stratégiáját és aktualizált éghajlat-politikai terveit*, és vállalta, hogy az uniós kibocsátásokat 2030-ra az 1990-es szinthez képest legalább 55%-kal csökkenti.”⁵ 2050-re pedig „*az első klímasemleges gazdasággá és társadalommá*” kíván válni.⁶ A klímaváltozás csökkentését célul tűző tevékenységek három kategóriába sorolhatók:

1. A párizsi megállapodás hosszú távú hőmérsékleti célkitűzéseivel összhangban levő, nagyon alacsony mértékű üvegházhatású gáz kibocsátásával járó tevékenységek finanszírozása. A megújuló energiaforrások használata kimagasló prioritásnak számít ezen a területen.
2. Olyan átmeneti megoldások pénzügyi támogatása, amelyek még a részét képezik az üvegházhatású gázokat kibocsátó rendszereknek ugyan, de már komoly jelentőséggel bírnak a klímavédelmi átmenet biztosításához, a klímasemleges gazdaság megteremtéséhez. E területen a legfőbb célkitűzés a fosszilis energiát használó termelőágazatok energiahatékonyságának a közvetlen és közvetett módon történő javítása.
3. További nagyon fontos feladat az alacsony károsanyag-kibocsátású termelési technológiák fejlesztésének az elősegítése.⁷

A multilaterális fejlesztési bankok mellett a Nemzetközi Fejlesztési Pénzügyi Klub (*International Development Finance Club*, IDFC) is olyan megközelítési módokat alkalmaz, amelyekkel még jobban összhangba lehet hozni az egyes finanszírozási tevékenységeket a párizsi megállapodásban meghatározott célokkal. A klímaváltozás csökkentésének teljesítési kritériuma nem minden esetben vág egybe az adott ország alacsony CO₂-kibocsátásra vonatkozó fejlesztési céljaival. Például egy vízerőmű-építési projekt megfelel az üvegházhatású gázok csökkentésére vonatkozó kritériumnak, viszont a következő évekre prognosztizált csökkenő csapadékmennyiség következtében várható villamosenergia-kimaradások miatt az nincs összhangban az érintett állam klímaváltozással összefüggő ellenálló képességének erősítésével. A nemzetközi fejlesztési bankok nem finanszíroznak fosszilis energiaforrások felkutatásával, kitermelésével, feldolgozásával, tárolásával, szállítmányozásával, cseppfolyósításával, majd újragázosításával és kőolaj-feldolgozással összefüggő tevékenységeket. Kivételt képez ez alól a hulladékgáz felhasználása, valamint a földgáz-infrastruktúrából veszendőbe menő földgáz csökkentését szolgáló beruházások. A folyamatos erdőirtásokkal járó projektek támogatása szintén nem megengedett.

A multilaterális fejlesztési bankok kimagasló szerepet töltenek be a fejlődő országok *klímaváltozáshoz való alkalmazkodásának a finanszírozásában*. Az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testülete (*Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC) szerint *az adaptáció egy olyan korrekciós folyamat, amely az éppen aktuális klímavédelmi célok elérését szolgálja*.⁸ Míg a társadalmi rendszerekben

az adaptációs intézkedések a különböző fenyegetéseket próbálják visszaszorítani és a kedvező lehetőségeket kiaknázni, addig a természettel összefüggőekben az emberi beavatkozás elősegítheti az elérni kívánt klímavédelmi célok megvalósítását. Az ENSZ szakosított szervezete a társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi rendszerek teljesítőképességeként írja le az ellenálló képesség fogalmát – mint amellyel fel lehet venni a harcot a veszélyes helyzetekkel, tendenciákkal szemben, és megfelelő választ lehet találni az eredeti állapot fenntartására, valamint erősíteni az adaptációs készséget és a transzformációt.⁹ Eddig tizenkét nemzetközi fejlesztési bank vállalt kötelezettséget arra, hogy a pénzintézetek klímavédelmi akcióinak önkéntes öt alapelvének megfelelően arányosan növelik az adaptációs finanszírozások mértékét. Az IDFC tagjai abban állapodtak meg, hogy a klímavédelmi finanszírozásokat nem járulékos módon végzik, hanem az összes támogatott projektet a klímaváltozás megállítása érdekében a lencséjén keresztül vizsgálják.

A multilaterális fejlesztési bankok klímafinanszírozási műveleteinek elemzése

A multilaterális fejlesztési bankok a 2019. évi közös jelentésükben arról számoltak be, hogy a 2025-ig tartó hatéves időszak alatt legalább 65 milliárd dollárt fognak klímavédelmi beruházásokra fordítani, s ebből 50 milliárd közvetlenül az alacsony és közepes jövedelmű tagországokba irányul. Ezen túlmenően 110 milliárd dollárnyi társfinanszírozás is kapcsolódik az MFB-k forrásaihoz, amelyből 40 milliárd a magángazdaságból érkezik.¹⁰

A nemzetközi fejlesztési bankok két csoportra osztják a klímavédelemmel összefüggő finanszírozásokat: az egyikbe a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő, a másikba az annak mértékét csökkentő projektek tartoznak. Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásai az olyan saját, illetve általuk igénybe vett köz- és magánforrásokon nyugszanak, amelyeket e két cél érdekében használnak fel.

Az MFB-k részvényesei általában szuverén nemzeti államok, és a pénzügyi tevékenységük alapján két csoportjukat különböztethetjük (a paritásos és a diszparitásos modellek). Az elsőben azok tartoznak, amelyek esetén az adott bank tulajdonosai, részvényesei és a bank adóssai nagyjából egyazon körből kerülnek ki. Erre a típusra a legjobb példaként az Európai Beruházási Bankot és az Északi Beruházási Bank (*Nordic Investment Bank*, NIB) említhető. Az EIB az Európai Unió politikailag irányított bankjaként a finanszírozása mintegy 80 százalékát az EU tagállamainak nyújtja. A diszparitásos modell szerint működő csoport olyan MFB-eket foglal magában, amelyek részvényesei és adóssai általában teljesen különbözőek. Erre a Világbank-csoport, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, az Ázsiai Fejlesztési Bank és az Afrikai Fejlesztési Bank a legjobb példa. E bankok fő részvényesei (például az Amerikai Egyesült Államok vagy Japán) nem fordulnak ezekhez a pénzintézetekhez hitelekért és bankgaranciákért.

3. táblázat¹¹

Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásai az alacsony és közepes, valamint a magas jövedelmű országok szerinti bontásban, 2019 (millió USD)

Multilaterális fejlesztési bankok	Alacsony és közepes jövedelmű országok (millió USD)	Magas jövedelmű országok (millió USD)
WBG	18.437	369
IsDB	464	2
IDBG	4.417	540
EIB	3.558	18.100
EBRD	3.923	1.079
ADB	7.068	5
AfDB	3.600	0
Total:	41.467	20.095

4. táblázat¹²

Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásai a magán- és közberuházások szerinti bontásban, 2019 (millió USD)

Multi-laterális fejlesztési bankok	Alacsony és közepes jövedelmű országok (millió USD)		Magas jövedelmű országok (millió USD)		Klímavédelmi beruházások összesen (millió USD)	
	Magán-beruházás	Köz-beruházás	Magán-beruházás	Köz-beruházás	Magán-beruházás	Köz-beruházás
AfDB	1.197	2.403	0	0	1.197	2.403
ADB	504	6.564	0	5	504	6.569
EBRD	2.252	1.672	1.077	2	3.329	1.674
EIB	927	2.631	6.899	11.201	7.826	13.832
IDBG	1.000	3.418	348	193	1.348	3.611
IsDB	0	464	0	2	0	466
WBG	3.378	15.059	263	105	3.641	15.164
Összesen:	9.258	32.211	8.587	11.508	17.845	43.719

A 3. táblázat egyértelműen azt mutatja, hogy az Európai Beruházási Bank az úgynevezett paritásos modellnek megfelelően elsősorban a saját tagországait finanszírozza. Az EIB-támogatások 80-90 százalékát az európai integráció területén, a fennmaradó részt pedig a különböző, zömében partneri fejlődő országban (ACP-országok: az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Csoportja) használják fel. Az EIB klímavédelmi finanszírozásának csupán 16,42 százaléka irányul az alacsony és közepes jövedelmű gazdasággal rendelkező partnerországokba. Ez utóbbiak számára a diszparitásos modellhez tartozó MFB-k közül a Világbank-csoport biztosítja a legtöbb klímavédelmi finanszírozást. A diszparitásos modell alapján működő MFB-knek fejlett és fejlődő országok egyaránt a részvényesei, viszont a hitelkihelyezésük meghatározó módon a fejlődő országok irányába történik.

A hitelfelvevők típusát bemutató 4. táblázatból pontosan látszik, hogy az Európai Beruházási Bank nagy hangsúlyt fektet a magas jövedelmű gazdaságok magánszektorának finanszírozására (36%). Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, valamint az Afrikai Fejlesztési Bank az alacsony és a közepes jövedelmű gazdaságok magánszektorára klímavédelmi finanszírozásában játszik döntő szerepet (66,5%, illetve 33,25%). A Világbank-csoport esetében e téren a magánszektor részesedése mindössze 19,36 százalék.

5. táblázat¹³

Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásai az adaptáció és a környezetszennyezés csökkentése szerinti bontásban, 2019 (millió USD)

MFB	Alacsony és közepes jövedelmű országok			Magas jövedelmű országok			Klímavédelmi beruházások összesen (millió USD)		
	Adaptáció	Üveg-ház-hatású gázok csökkentése	MFB-klíma-finanszírozás	Adaptáció	Üveg-ház-hatású gázok csökkentése	MFB-klíma-finanszírozás	Adaptáció	Üveg-ház-hatású gázok csökkentése	MFB-klíma-finanszírozás
AfDB	2.016	1.584	3.600	0	0	0	2.016	1.584	3.600
ADB	1.531	5.537	7.068	5	0	5	1.536	5.537	7.073
EBRD	569	3.354	3.923	13	1 066	1.079	582	4.420	5.002
EIB	387	3.170	3.558	584	17.517	18.100	971	20.687	21.658
IDBG	1.887	2.531	4.417	31	509	540	1.918	3.040	4.958
IsDB	217	247	464	1	1	2	218	248	466
WBG	7.329	11.108	18.437	368	1	369	7.697	11.109	18.806
Összesen:	13.936	27.531	41.467	1.002	19.094	20.095	14.938	46.625	61.563

Ahogy arról már volt szó, az Európai Beruházási Bank vezető szerepet játszik a magas jövedelmű gazdaságoknak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás valamint a klímaváltozás hatásai enyhítése terén szükséges finanszírozásában. A másik nagy szereplő e területen az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, amely a fejlett világban nyújt klímavédelmi pénzügyi támogatást. Az alacsony és közepes jövedelmű gazdaságok esetén az MFB-k klímavédelmi segítsége túlnyomórészt (66,3%) az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányul. A diszparitásos modellnek megfelelő MFB-k közül a legnagyobb szereplő a Világbank-csoport, amely a fejlődő világban ugyanerre összpontosít.

6. táblázat¹⁴

Az MFB-k klímavédelmi finanszírozásai régiók szerint, 2019 (millió USD)

Régió	Alacsony és közepes jövedelmű országok	Magas jövedelmű országok	Összesen
Közép-Ázsia	1.492	0	1.492
Kelet-Ázsia	6.497	6	6.503
EU	322	18.639	18.961
Európa (nem EU)	4.220	73	4.293
Latin-Amerika és a karibi térség	7.226	659	7.885
Közel-Kelet és Észak-Afrika	3.919	267	4.186
Dél-Afrika	8.251	0	8.251
Szubszaharai régió	7.380	0	7.380
Multi régió	2.160	452	2.612
Összesen:	41.467	20.096	61.563

A táblázatból jól kiolvasható, hogy az MFB-k klímavédelmi finanszírozásának nagyjából kétharmadát (67,35%) a világ fejlődő országaiban használják fel. Az Európai Unió tagországai a magas jövedelmű gazdaságoknak szánt források 92,74 százalékát kapják meg. Az éghajlatváltozás elleni teljes finanszírozás legmagasabb arányát, 30,79 százalékát az uniós tagállamok használják fel. A második helyezett régió Dél-Afrika.

Az Európai Fejlesztésfinanszírozási Intézetek (*European Development Finance Institutions, EDFI*)

A fejlesztésfinanszírozási pénzintézetek (FFP-k) részvényesei a legtöbb esetben nemzetállamok. Ezek a megfelelően szakosodott pénzintézetek az alacsony és közepes jövedelmű államok magángazdaságainak a munkahelyteremtést és a fenntartható gazdasági növekedést eredményező projektjeit támogatják – s ezzel hozzájárulnak az ENSZ fenntartható fejlesztési céljainak a megvalósításához –, továbbá feltétlenül említést érdemel a tanácsadási tevékenységük is. Működhetnek bi- és multilaterális szervezetekként is. Míg az előbbieket a kormányuk külföldi fejlesztési és együttműködési politikáját szolgálják, az utóbbiak a nemzetközi pénzintézeteknek a magángazdaságot finanszírozó karjaiként tevékenykednek. A pénzügyi forrásaik hazai vagy nemzetközi fejlesztési alapokból származnak, máskor állami garancia biztosítja a hitelképességüket.¹⁵

Az Európai Fejlesztésfinanszírozási Intézetekhez tizenöt európai bilaterális fejlesztési pénzintézet tartozik: a Belga Befektetési Társaság a Fejlődő Országok Számára (*Belgian Investment Company for Developing Countries, BIO*), a British International Investment (a korábbi CDC-csoport), a Spanyol Fejlesztésfinanszírozási Társaság (*Compañía Española de Financiación al Desarrollo, COFIDES*), a német KfW Bankengruppe, a Finn Ipari Együttműködés Fejlesztési Alap (*Finn Fund for Industrial Cooperation* Finnfund), a holland Vállalkozásfejlesztési Bank (*Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden, FMO*), a fejlődő országokra specializálódott dán (*Investeringsfonden for Udviklingsland, IFU*) és norvég (Norfund) befektetési alap, az Osztrák Fejlesztési Bank (*Österreichische Entwicklungsbank, OeEB*), a francia Gazdasági Segítség és Együttműködési Társaság (*Société de Promotion et de Participation pour la Coopération Economique, Proparco*), a feltörekvő piacok érdekében létrehozott svájci befektetési alap (*Swiss Investment Fund for Emerging Markets, SIFEM*), a CDP-csoportoz tartozó Olasz Társaság a Külföldi Befektetések Ösztönzésére (*Società Italiana per le Imprese all'Estero, SIMEST*), a portugál Fejlesztésfinanszírozási Társaság (*Sociedade para o Financiamento do Desenvolvimento, SOFID*), valamint a Svéd Fejlesztési Pénzintézet (Swedfund).¹⁶ A nyugat-európai országok a bilaterális fejlesztési pénzintézeteket a második világháborút követően kezdték el megalapítani; a céljuk az volt, hogy a magángazdaságnak a fejlődő országokban történő beruházásait növeljék. A felsorolt pénzintézetek 2020. november 5-én fogadták el a klíma- és energiafinanszírozásról szóló nyilatkozatot. A befektetési portfóliójuk abban az évben 43,8 milliárd euróra rúgott. Az európai FFP-k 2015 és 2020 között összesen 8 milliárd eurót fordítottak az alacsony és közepes jövedelmű országok klímavédelmi beruházásaira.

Az FFP-k klíma- és energiafinanszírozásról szóló nyilatkozatának hat pontja szerint a pénzüintézetek

1. az új kötelezettségvállalásaikat összhangba hozzák a párizsi megállapodásban foglaltakkal, és a finanszírozási portfóliójukat úgy alakítják, hogy legkésőbb 2050-re az egyes projektek üvegházhatású gázkibocsátása nulla csökkenjen;
2. kizárják a kőszén- és kőolajalapú projektek finanszírozását, és a párizsi megállapodásnak megfelelően 2030-ig a többi fosszilis energiára épülő projektet is fokozatosan kivezetik;
3. a klímafinanszírozásaik során nagy hangsúlyt helyeznek arra, hogy minél jobban mobilizálják a piaci szektor pénzügyi forrásait;
4. tanácsadást nyújtanak az ügyfelek számára a párizsi megállapodásban meghatározott kritériumokkal összhangban lévő projektek támogatása, a zöldberuházások növelése, a klímavédelmi adaptáció, valamint az alacsony CO₂-kibocsátású gazdaságra történő igazságos átmenet biztosítása érdekében;
5. a magas fokú nemzetközi sztenderdeknek megfelelően teszik közzé a klímavédelemmel kapcsolatos finanszírozásaikat;
6. valamennyi munkafolyamatukba integrálják a klímavédelmi irányelveket, valamint a kapcsolódó kockázatkezelési folyamataikat.¹⁷

A német Újjáépítési Hitelintézet (Kreditanstalt für Wiederaufbau, KfW) bemutatása¹⁸

Az Európai Fejlesztésfinanszírozási Intézetek közül azért esett a választásom a német Újjáépítési Hitelintézetre, mert az egy olyan, nemzeti szinten működő FFP, amely korszakalkotó szerepet tölt be a német fejlesztéspolitika finanszírozásában és a fejlődő világ országainak a szociális és gazdasági kohéziójának az erősítésében. A KfW-bankcsoport olyan innovatív finanszírozási módokat vezetett be – például a középosztály, azaz a kis- és középvállalkozásokra szabott pénzügyi termékeket –, amelyek megalapozták a német gazdaság és a hazai ipar tartós versenyképességét mind belföldön, mind a külpiacokon. A német egység, a volt szocialista keleti tartományok gazdasági felzárkóztatásának terén szintén elévülhetetlen érdemeket szerzett magának a különböző finanszírozási konstrukcióival. A KfW-nek a kkv-szektorra szabott finanszírozási gyakorlatát a multilaterális fejlesztési pénzüintézetek is átvették, mivel felismerték aényt, hogy az adott ország munkavállalóinak a többségét foglalkoztató, de tőkehiányos, és ebből fakadóan technológiai lemaradásban lévő kkv-szektorral nem lehet versenyképes gazdaságot kialakítani.

A német Újjáépítési Hitelintézetet 1948. november 18-án hozták létre, a szövetségesek támogatásával. Az elsődleges cél az volt – ahogy a nevéből is kitűnik –, hogy a második világháború embertelen pusztításai után az ország

helyreállítását pénzügyileg támogassa, a termelőágazatok újraindítását lehetővé tegye. Az országban zajlott harcok következtében a német lakások negyede, az ipari létesítmények ötöde teljesen megsemmisült, és nyolcmillió menekült érkezett a nyugati hatalmak ellenőrzése alá tartozó három nyugatnémet zónába a keleti tartományokból és a kelet-közép-európai országokból. Az 1 millió német márkával létrehozott KfW lett az első német állami bank, és ténylegesen 1949. január 2-án kezdte meg a tevékenységét. Az első években a bank elsődleges bevételét a Marshall-segély – hivatalos nevén: az Európai Újjáépítési Program (*European Recovery Program*, ERP) – nyújtotta források jelentették. Az Egyesült Államok legnagyobb szabású segélyprogramja a világháborút követő nyugat-európai gazdasági fellendülés alappilléreinek számít, amely megmentette a térséget a kommunista diktatúrától. A Marshall-segély Németország szempontjából különös jelentőséggel bírt, mivel egybeesett a gazdasági újjáépítés konszolidációjával és az országnak a világgazdaságba történt reintegrációjával.¹⁹

A bank finanszírozási politikája eleinte az energiaellátás biztosítására, a lakásépítésre és az export megindítására irányult. A Német Szövetségi Köztársaságban a megalakulása után évben (1950) minden tizedik lerombolt házat a KfW által kedvezményes kamatfeltételekkel nyújtott hitelekkel építették újjá. A bank kezdettől fogva finanszírozta a bányászat, az acélipar, valamint az elektromosáram-termelők beruházásait. A nagyfokú iparosítás beindításának köszönhetően a mezőgazdaság is a legjelentősebb hitelfelvevők közé került a maga 20 százalékos részarányával. A KfW 1950-ben indította el az exportfinanszírozó tevékenységét, amely a későbbiekben a legnyereségesebb és a legfontosabb alaptevékenységévé vált. E téren leginkább a Németországban előállított és külföldön értékesített erőművek, hajók és repülőgépek gyártása és kereskedelme állt a középpontban.

Az 1970-es évek olajválságai a finanszírozási stratégia jelentős átszabására készítették a bankot. A megváltozott körülmények és a nemzetközi versenyben való helytállás miatt új jelszavakat tűzött a zászlajára: az energiatakarékos, költséghatékony és innovatív termelést.

A KfW 1971-ben indította útjára a középosztályt támogató új finanszírozási termékét, amelynek az elsődleges célja az volt, hogy a belföldi beruházásfinanszírozást a nagyvállalatoknak nyújtott kamatfeltételek mellett kiterjesszék a kis- és középvállalkozásokra is. A banki támogatás ez irányú elmozdulása teljes mértékben leképezte az Európai Beruházási Bank globális kölcsönre (*global loan*) vonatkozó stratégiáját, amelyet szintén a hetvenes évek olajválságai indukáltak, amikor a Gerald Ford amerikai elnök idején folytatott, nyersanyagigényes tömegtermelésről gazdasági megfontolások miatt egyre inkább át kellett térni az innovatív, nyersanyag-takarékos, diverzifikált termelésre, egyre nagyobb teret engedve a szolgáltató szektornak.

A német újraegyesítés finanszírozása

Nyugat- és Kelet-Németország 1990-es egyesítésével ismét egy újjáépítési szakasz kezdődött az ország életében. Az évtized közepéig éves szinten a teljes belföldi gazdaságfejlesztő beruházások 70 százaléka – 2015. augusztus 31-ig összesen 194 milliárd euró – a keleti tartományokba irányult; az összeg nagyságát mi sem támasztja alá jobban, mint hogy a Marshall-segély keretén belül 1949 és 1953 között Németország – átszámítva – 1,7 milliárd eurónyi támogatást kapott.²⁰

2003-ig a keletnémet területeken több mint 3,6 millió lakásfelújítást támogattak a KfW kedvezményes hiteleivel. A csúcspot 1990 jelentette, amikor százezer kölcsönigénylést hagytak jóvá. Mindent egybevetve, ez volt a világ legjelentősebb lakásfelújítási finanszírozási programja.

A banknak a keleti tartományok középosztályára fókuszáló hiteleinek az volt a célja, hogy a meglévő kis- és közepes méretű cégeket juttassák kedvezményes forrásokhoz. Míg a Deutsche Ausgleichsbank (DtA) az újonnan létrejött vállalatok támogatására koncentrált, addig a KfW a kilencvenes évek során több mint 50 milliárd eurót költött a keleti tartományok területén működő kis- és középvállalkozások alapítására, fejlesztésére. A kölcsönök révén 2,5 millió munkahelyet sikerült létrehozni vagy megtartani.

Az 1990-es évek elején a bank legnagyobbak számító – átszámítva 3,9 milliárd eurós – projektjében a szovjet hadsereg volt a partnere: az összegből negyvenötezer lakást és két házgyárat építettek Oroszországban és más volt tagköztársaságokban.

A KfW-bankcsoport jelenlegi stratégiája szintén kiemelt hangsúlyt helyez a kis- és középvállalkozások, a középosztály finanszírozására. Ezt a következő eszközökkel végzi: részesedésvásárlás, kereskedelmi bankoknak nyújtott, refinanszírozást célzó globális kölcsönök, valamint a hitelköltségek csökkentése. A kereskedelmi bankoknak folyósított globális kölcsönei – az Európai Beruházási Bankéhoz hasonlóan – nagyon sikeresek és keresettek.

A KfW finanszírozási stratégiája leképezi az uniós irányelveket, és az EU gazdaságfejlesztési célkitűzéseit – az oktatás, a továbbképzés, valamint a megújuló energiaforrások támogatását – is magáénak vallja. A klímaváltozás hatására és a több évtizedre visszanyúló tapasztalatokra alapozva igen jelentős mértékű szerepet vállal a klímakatasztrófa feltartóztatása és a német klímavédelmi célok megvalósítása érdekében. A bank gyorsan kivívta magának az „első környezetvédelmi bank” nevet, s e cél valamennyi finanszírozott területén fontos szerepet játszik: a bank például 2007-ben a fejlesztési források 20 százalékát a környezetvédelemre fordította.

A fejlődő országok relációjában is nagy változás ment végbe a bank életében. A korábbi nagy presztízsű beruházásokról egyre inkább az olyan projektekre tette át a hangsúlyt, amelyek hosszú távon biztosítják az adott társadalom gazdasági és szociális helyzetének a javítását: a finanszírozásai elsősorban a pénzügyi rendszerre, az egészségügyre és az oktatásra, valamint a környezetvédelemre irányulnak.

Exportfinanszírozás

Az exportfinanszírozás a KfW legrégebbi tevékenységei közé tartozik. Mivel a többi német kereskedelmi bank az ötvenes években csak rövid távú pénzügyi támogatást biztosított, rá hárult a feladat, hogy közép- és hosszú távra szóló hiteleket biztosítson az exportra termelő vállalatoknak. A cégek így át tudták hidalni a termelés és a leszállított berendezések vételárának a kiegyenlítése közti időszak likviditási nehézségeit. A hatvanas évek elején a legáltalánosabbnak a német szállítók hitelezése számított. Az ipari berendezések exportja nemzetgazdasági szempontból különösen fontos volt Németország számára, így a KfW exportfinanszírozásai különösen jelentős szerepet töltek be.

A szállítói hitelek mellett hamarosan megjelentek a közvetlenül a külföldi importőr beszerzéseit finanszírozó kölcsönök, sőt a hatvanas évek végére azok jószerevével teljesen kiszorították a német szállítók hitelezését.

A német gazdaság megerősödését követően a KfW finanszírozási palettája a nyersanyag-kitermeléssel is kibővült, és a bank olyanokkal kapcsolatos projekteket is finanszírozott, amelyekben a hazai cégeknek nem volt ugyan részesedésük, viszont az ország iparának az ellátásbiztonsága szempontjából nélkülözhetetlenek voltak.

A hetvenes és a nyolcvanas években megötszöröződött az exportfinanszírozás volumene. A KfW hitelkeret-szerződéseket kötött a külföldi külkereskedelmi bankokkal, hogy az ottani kis- és középvállalkozások számára történő szállítások pénzügyi fedezete biztosított legyen. Ez a konstrukció az Európai Beruházási Bank globális hiteleinek a leképeződése. A KfW így egy újabb kiszolgálandó célcsoportot tudott szerezni a német ipar számára. Az exportfinanszírozás legfajszínűsőbb iparága abban az időszakban a repülőgép- és a hajógyártás, valamint az energetika volt.²¹ A század utolsó két évtizedében a KfW klasszikus exportfinanszírozását egyre inkább kiegészítette a projektek támogatása. Megjelentek a strukturált hitelek, és a bank kiterjesztette a finanszírozását a külföldi devizákra is.

A KfW-bankcsoport klímavédelmi beruházásai

Az állami hitelintézet a német szövetségi kormány megbízásából 2013 és 2018 között nagyjából 23,6 milliárd euróval támogatott klímavédelmi projekteket. Az azóta jóváhagyott programok fele a klímavédelmet célozza, és a téma a bank egyik legfontosabb célkitűzése közé lépett elő. A klímavédelem szempontjából a legfontosabb a megújuló energiaforrásokat előállító infrastruktúra kiépítése és az energiahatékonyság erősítése. A bank jelentős szerepet játszik ebben azzal, hogy magán pénzügyi forrásokat tud mobilizálni a környezetvédelmi projektek finanszírozásához.

A fejlődő országok vannak általában a leginkább kitéve a klímaváltozás viszontagságainak. A KfW-bankcsoporton belül a KfW Fejlesztési Bank zömében olyan helyi állami infrastrukturális projekteket támogat, amelyek ellenállóbbá

teszik a lakosságot az éghajlat drasztikus megváltozásával szemben. A DEG nevű leányvállalata üzleti tanácsadást biztosít a fejlődő országokban befektetni kívánó magánvállalkozások számára. A KfW IPEX pedig a német cégeknek nyújt projekt- és exportfinanszírozást. A bank mindemellett mezőgazdasági, vidékfejlesztési és a katasztrófavédelemmel összefüggő beruházásokat is dotál.

Németország az évszázad közepére klímasemlegessé szeretne válni. Az ambiciózus célkitűzés jelentős átalakítást követel minden egyes gazdasági szektorban. 2045-ig éves szinten átlagosan 191 milliárd euró – azaz a német GDP 5,2 százalékát kitevő – értékben kell klímavédelmi beruházásokat megvalósítani. A KfW Fejlesztési Bank által készített tanulmány szerint a szükséges klímavédelmi beruházások legnagyobb része (összesen 2126 milliárd euró) a közlekedési szektorra esik. A második legnagyobb finanszírozási terület az energiaszektor (840 milliárd euró). a magánháztartások vonatkozó igénye 636 milliárd eurót tesz ki, amelyből 254 milliárd a klímasemleges lakóházak biztosítására esik. A német ipar terén megvalósítandó klímavédelmi beruházások 620 milliárd euróra rúgnak, a kereskedelem és szolgáltatásokén pedig 237 milliárdra.²² A szükséges gazdasági transzformáció zöldfinanszírozásának a szükségességét az Európai Unió mellett a német szövetségi kormány is felismerte.²³

A grandiózus beruházási összeg előteremtéséhez természetesen az állami források mellett szükség van a magántőke bevonására is. Az államigazgatásnak kettős funkciót is be kell töltenie ebből a szempontból: egyrészt példát kell mutatnia a közintézmények és a tömegközlekedés energiatakarékossá tételével, másrészt meg kell teremtenie a magán-tőkeberuházások integrációjának a keretfeltételeit.

A hazai pénzügyi intézményrendszer klímavédelmi beruházásokra vonatkozó eszközeinek bemutatása

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) 2019-ben elindított „Zöld Programjában” azt a célt tűzte ki, hogy a környezeti fenntarthatósági szempontok átütőbben érvényesüljenek a pénzügyi közvetítőrendszerben. Ehhez az MNB különböző eszközökkel segíti elő a klímaváltozáshoz kapcsolódó, illetve a környezeti eredetű pénzügyi kockázatok felmérését, és hozzá kíván járulni ahhoz, hogy a magyar pénzügyi intézmények bővíteni tudják a zöldberuházás-finanszírozásaikat. A jegybankok közül a világon elsőként az MNB hirdette meg a zöldenergia-hatékony jelző- és személyi hitelekre vonatkozó kedvezményes tőkekövetelményt.²⁴

A klímaváltozásra való felkészülés, illetve a majdani hatásainak az enyhítése számos gazdasági lehetőséget hordoz magában. Az MNB által végzett 2020. őszi felmérés szerint a hitelintézeti szektor nagyobbik része a megújulóenergia-termelés finanszírozásában látja a legnagyobb üzleti potenciált, és a bankok 35 százaléka valószínűsíti e projektek felfutását. Megjelentek körükben más, a fenntarthatósági célok elérését támogató lehetőségek is: ilyen az elektromobilitás területe (a bankok 16%-a emelte ki), az energiahatékonyági projektek (13%),

valamint a mezőgazdaság (10%) és az élelmiszeripar klímasemlegességre való átállítását (6%) célzó tervek finanszírozása.²⁵ 2021-ben a zöldhiteállomány bővülése mellett a fejlődés jeleit mutatta a hazai zöldtőkepiac is. Mindebben fontos mozgatórugónak számított a Magyar Nemzeti Bank aktív szerepvállalása, a globális folyamatok, valamint a szabályozói keretrendszer fokozatos fejlődése. A legjelentősebb eredmények közé tartozik a zöldkötvények megjelenése a piacon, amelyek elindulását a Növekedési Kötvényprogram jelentős mértékben segítette. A vállalati szegmensen felül a központi kormányzat oldalán is pozitív fordulat volt tapasztalható: 2021 végéig 718 milliárd forint értékű kibocsátással bővült a hazai zöldállampapír-piac.²⁶

A Magyarország hivatalos exporthitel-ügynökségeként működő, állami tulajdonban lévő Eximbank 2021-ben döntött arról, hogy a fenntarthatósági célú finanszírozási programjának alapjaként a nemzetközi fejlesztési bankok és a hazaiak szabályozásának is megfelelő zöld finanszírozási keretrendszert alakít ki.²⁷ A bank zöldmissziója arra utal, hogy elkötelezett az ügyfelei tisztább technológiára való áttérésének az elősegítése iránt, ezért stratégiai célként fogalmazta meg a zöldprojektek támogatását. A zöld finanszírozási keretrendszer és a kapcsolódó program célja, hogy az intézmény ügyfeleinek és pénzügyi partnereinek olyan finanszírozási, kockázatmegosztási és biztosítási megoldásokat biztosítson, amelyek támogatják az exportőrök és beszállítók fenntartható fejlődést szolgáló beruházásait és üzleti tevékenységét.

Az Eximbank a jelenlegi üzleti aktivitása, a lehetséges fejlődési irányok és a szabályozók alapján az alábbi fenntarthatósági területekre fókuszál:

- megújuló energiaforrások felhasználása a termelésben, energiahatékonysági beruházások;
- fenntartható agrárium;
- vízgazdálkodás, a vízenergia hasznosítása, szennyvízkezelés;
- újrahasznosítás, újrafelhasználás, hulladékkezelés a termelési folyamatokban (körforgásos gazdaság).²⁸

Az Eximbank folytatni kívánja a multilaterális fejlesztési bankokkal való hatékony együttműködést, hogy a hazai vállalkozások részére biztosított hosszú lejáratú, kedvező finanszírozási forrásokat diverzifikálni tudja a nemzetközi intézményekkel kötött refinanszírozási megállapodások segítségével. Tekintettel arra, hogy az MFB-k a fejlesztési forrásaik jelentős részét klímafinanszírozásra fordítják, a keretrendszer alapján támogatott ügyleteket hozzáigazítják a mindenkori klímafinanszírozási követelményeikhez is.

Következtetések

A bi- és multilaterális fejlesztési pénzügyi intézetek megemelték a klímavédelmi finanszírozásaik mértékét, a fejlesztésfinanszírozási folyamataikat pedig összhangba hozták a párizsi megállapodásban foglaltakkal. A bankok az intézményi céljaik, valamint a kockázatkezelési eljárásrendjük meghatározásakor figyelembe veszik a klímaügyi sérülékenység kritériumát, továbbá a hiánypótló és üzletgeneráló szerepkörükből adódóan a strukturált pénzügyi hozzájárulásaikkal a magángazdaság klímavédelmi beruházásait is ösztönzik. A portfóliójuk kialakításakor meghatározóvá vált a párizsi megállapodás egyes pontjainak az átvétele, illetve az üvegházhatású gázok csökkentésére és a környezetvédelmi alkalmazkodásra vonatkozó finanszírozások adaptációja. A nemzetközi fejlesztési bankok további feladata, hogy társfinanszírozásaikon keresztül növeljék a magánszektor elhivatottságát az olyan klímavédelmi beruházások iránt, amelyek a fejlődő országok prioritásait is figyelembe veszik.

A magánszektorból származó pénzügyi források nem áramlanak a szükséges környezetvédelmi beruházásokba a közvetlen közfinanszírozási beavatkozás, valamint a kockázatok csökkentését célzó szabályozási és piaci reformok nélkül. A zöldbankokat e tekintetben üzletgenerátoroknak, első számú befektetőknek kell tekinteni, akik olyan új piacokat teremtenek, amelyek egyben potenciális befektetési lehetőségként szolgálnak a magánszektor számára.

Számos multilaterális fejlesztési bankkal történt meg, hogy egy innovatív és előremutató politikai koncepció alapján sorsdöntő átalakuláson ment keresztül. Gondoljunk csak a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bankra (*International Bank for Reconstruction and Development, IBRD*), amelyet azért hoztak létre, hogy hozzájáruljon az európai országok második világháború utáni gazdasági újjáépítéséhez és fellendüléséhez, de e cél megvalósítását követően a szegénység elleni küzdelem érdekében a közepes jövedelmű fejlődő országok finanszírozásával kezdett foglalkozni. Hasonló alapvető változás és átalakulás érzékelhető az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank esetében is, amelynek létrehozását François Mitterrand francia elnök kezdeményezte, hogy elősegítse a volt szocialista közép- és kelet-európai országok demokratikus gazdasági és politikai transzformációját a szabad többpárti demokráciára és a liberális piacgazdaságra történő áttéréssel. Mivel az itteni országok többsége idővel csatlakozott az Európai Unióhoz, az EBRD fokozatosan áthelyezte a fő finanszírozási fókuszát a közép-ázsiai és közkeleti államokra.

Az Európai Beruházási Bank is jelentős metamorfózis előtt áll: a klíma- és környezetvédelmi beruházások fokozásával úgynevezett klímabankká kíván válni. Az EBB, mint minden más multilaterális pénzügyi fejlesztési intézmény, magán hordozza az őt létrehozó integráció gazdaságpolitikai irányelveit. Az Európai Uniónak szembe kell néznie az egyre inkább többpólusúvá váló világgazdaság és a feltörekvő gazdaságok által támasztott, a kritikus versenyképességet előtérbe helyező kihívásokkal. Az EIB az európai integráció fejlesztési bankjaként ezért

jelentősen át akarja alakítani a működési mechanizmusait – nevezetesen arra törekszik, hogy a világ legnagyobb és legbefolyásosabb éghajlati multilaterális fejlesztési bankja legyen.

Az EU intézményeinek hatékony eljárásrendet kell kidolgozniuk a globalizáció kezelésére. A koncepció megvalósítása olyan hitelképes európai vállalatok finanszírozását jelenti, amelyek rendelkeznek azzal a potenciállal, hogy meghatározó részesedést érjenek el a globális éghajlati és környezetvédelmi technológiai piacon, s ezzel biztosítják, hogy az Európai Uniónak sikerüljön úttörő és megkerülhetetlen szerepet játszania ebben az új, tudásalapú és meghatározó gazdasági szegmensben, amely egyúttal azt is lehetővé teszi, hogy az EU ne maradjon le az éles globális gazdasági versenyben. A nyugat-európai bilaterális fejlesztési pénzüntézetek a klímaváltozás negatív hatására szintén beépítették a finanszírozási és kockázatkezelési mechanizmusaikba a klímavédelmi aspektusokat, valamint a támogatási portfóliójukban egyre nagyobb részt foglalnak el az ilyen projektek. Összességében megállapítható, hogy a klímaváltozás negatív hatásai következményeként mind a multilaterális, mind a bilaterális fejlesztési pénzüntézetek finanszírozási stratégiája és működési mechanizmusai korszakváltó átalakuláson mennek keresztül.

Jegyzetek

- 1 A tanulmány a szerző társszerzőségében megjelent írásra épül: Eperjesi Zoltán és Tóth Gergely: „A multilaterális és bilaterális fejlesztési bankok klímavédelmi finanszírozásai”, *Közéletések*, 9, no. 1 (2022): 47–62., elektronikusan elérhető: https://epa.oszk.hu/02100/02184/00020/pdf/EPA02184_kozelitesek_2022_01_47-62.pdf.
- 2 Murphy, Deborah, Parry, Jo-Ellen: „Filling the Gap: A Review of Multilateral Development Banks’ Efforts to Scale up Financing for Climate Adaptation”, *IISD International Institute for Sustainable Development*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.iisd.org/system/files/2020-12/filling-gap-financing-climate-adaptation.pdf>, 15. o.
- 3 Hamadeh, Nada, Van Rompaey, Catherine és Metreau Eric: „New World Bank Country Classifications by Income Level: 2021–2022”, *World Bank Blogs*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://blogs.worldbank.org/opendata/new-world-bank-country-classifications-income-level-2021-2022>.
- 4 Forrás: Neunuebel, Carolyn, Sidner, Lauren and Thwaites, Joe: „The Good, the Bad and the Urgent: MDB Climate Finance in 2020”, *World Resources Institute*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.wri.org/insights/mdb-climate-finance-joint-report-2020>, 4. o.
- 5 *Európai Tanács*, *Az Európai Unió Tanácsa*, „Az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás”, a letöltés ideje: 2023. április 26., <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/climate-change/paris-agreement/>.
- 6 Uo.
- 7 AfDB, ADB, AIIB, EBRD, EIB, IDB, IsDB, NDB, WBG és IFDC: „Common Principles for Climate Mitigation Trackling”, *European Investment Bank*, a letöltés ideje: 2023. május 3., https://www.eib.org/attachments/documents/mdb_idfc_mitigation_common_principles_en.pdf, 4. o.
- 8 Murphy és Parry: „Filling the Gap”, xiii. o.
- 9 Uo., xv. o.
- 10 AfDB, ADB, AIIB, EBRD, EIB, IDBG, IsDB és WBG: „Joint Report of Multilateral Development Banks: Climate Finance”, *Inter-American Development Bank*, a letöltés ideje: 2023. május

- 3., <https://publications.iadb.org/publications/english/document/2019-Joint-Report-on-Multilateral-Development-Banks-Climate-Finance.pdf>, 3. o.
- 11 Forrás: Uo., 6. o. alapján saját szerkesztés.
- 12 Forrás: Uo., 13. o. alapján saját szerkesztés.
- 13 Forrás: Uo., 11. o. alapján saját szerkesztés.
- 14 Forrás: Uo., 15. o. alapján saját szerkesztés.
- 15 „European DFIs”, *EDFI*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.edfi.eu/about-dfis/what-is-a-dfi/>.
- 16 „Meet Our Members”, *EDFI*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.edfi.eu/members/meet-our-members/>.
- 17 „EDFI Statement on Climate and Energy Finance”, *European Development Finance Institutions*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://edfi-website-v1.s3.fr-par.scw.cloud/uploads/2020/11/1.-EDFI-Statement-on-Climate-and-Energy-Finance-Final.pdf>, 1. o.
- 18 A fejezet a szerző disszertációjára épül. Eperjesi Zoltán: „A multilaterális fejlesztési bankok regionális fejlődésre gyakorolt hatása az Európai Beruházási Bank példáján”, *DocPlayer*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://docplayer.hu/25883273-A-multilateralis-fejlesztési-bankok-regionalis-fejlodesre-gyakorolt-hatasa-az-europai-beruhazasi-bank-peldajan.html>, 85–92. o.
- 19 Karres, Detlev: „Zeit des Wiederaufbaus”, *KfW*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.kfw.de/%C3%9Cber-die-KfW/F%C3%B6rderung-auftrag-und-Geschichte/Geschichte-der-KfW/KfW-Jahrzehnte/50er-Jahre/>.
- 20 Karres, Detlev: „Die KfW stabilisiert Deutschland in Zeiten der Ölkrise”, *KfW*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.kfw.de/%C3%9Cber-die-KfW/F%C3%B6rderung-auftrag-und-Geschichte/Geschichte-der-KfW/KfW-Jahrzehnte/70er-Jahre/>.
- 21 Karres, Detlev: „Ein Mammutprojekt: Die Deutsche Wiedervereinigung mit der KfW”, *KfW*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.kfw.de/%C3%9Cber-die-KfW/F%C3%B6rderung-auftrag-und-Geschichte/Geschichte-der-KfW/KfW-Jahrzehnte/90er-Jahre/>.
- 22 Volk, Christine: „KfW Research: Klimaneutralität bis Mitte des Jahrhunderts erfordert Investitionen von 5 Billionen EUR”, *KfW*, a letöltés ideje: 2023. május 3., https://www.kfw.de/%C3%9Cber-die-KfW/Newsroom/Aktuelles/Pressemitteilungen-Details_673344.html.
- 23 Burret, Heiko, Kirchner, Almut, Kreidelmeyer, Sven, Spillmann, Thorsten, Ambros, Jakob, Limbers, Jan, Brutsche, Andreas, Granzow, Martin és Häßler, Rolf D.: „Beitrag von Green Finance zum Erreichen von Klimaneutralität in Deutschland”, *KfW*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.kfw.de/PDF/Download-Center/Konzernthemen/Research/PDF-Dokumente-Studien-und-Materialien/Green-Finance-und-Klimaneutralitaet.pdf>, xi. o.
- 24 Baji Gál Imréné Szarvas Nóra, Gyura Gábor, Jókuthy Laura, Papp Dávid: „A hazai megújulóenergia-termelés finanszírozása: Kihívások és lehetőségek”, *Magyar Nemzeti Bank*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://mnb.hu/letoltes/20210121-hazai-megujulo-energiatermelés-finanszirozasa.pdf>, 4. o.
- 25 Magyar Nemzeti Bank, Fenntartható Pénzügyek Főosztály: „Zöld pénzügyi jelentés: Helyzetkép a magyar pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságáról”, *Magyar Nemzeti Bank*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.mnb.hu/letoltes/20210303-zold-penzugyi-jelentes.pdf>, 45. o.
- 26 Magyar Nemzeti Bank, Fenntartható Pénzügyek Főosztály: „Zöld pénzügyi jelentés”, *Magyar Nemzeti Bank*, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://www.mnb.hu/letoltes/zold-penzugyi-jelentes-2022-2.pdf>, 51. o.
- 27 *Eximbank*, „Eximbank zöld finanszírozási keretrendszer”, a letöltés ideje: 2023. május 3., <https://exim.hu/kapcsolodo-dukumentumok-letoltese/zold-finanszirozasi-program/3769-eximbank-zold-finanszirozasikeretrendszer/file>, 4. o.
- 28 Uo., 8. o.